

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

5 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Janiszewska

SSN Kamil Zaradkiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 5 czerwca 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z 18 marca 2022 r., V Ca 1582/19,
w sprawie z powództwa S. J. i A. J.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,

1) oddala skargę kasacyjną,

**2) zasądza od pozwanej na rzecz powodów kwoty po 1350 zł
(tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów
postępowania kasacyjnego.**

Beata Janiszewska
[dr]

Krzysztof Grzesiowski

Kamil Zaradkiewicz

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 9 kwietnia 2019 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie zasądził od pozwanego Bank S.A. na rzecz powodów S.J. i A.J., do ich majątku wspólnego, 7.559,60 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 18 stycznia 2019 roku do dnia zapłaty (pkt I); w pozostałej części oddalił powództwo (pkt II) i orzekł o kosztach procesu (pkt III).

2. Na skutek apelacji powodów i pozwanego wyrokiem z 18 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zmienił zaskarżony wyrok w punkcie drugim i zasądził od pozwanego na rzecz powodów do ich majątku wspólnego kwotę 50.796,33 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 stycznia 2019 r. do dnia zapłaty oraz w punkcie trzecim w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 6.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 1); oddalił apelację pozwanego (pkt 2) i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 3).

3. Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy wynika, że 19 września 2008 r. strony zawarły umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych, waloryzowany kursem waluty CHF, na kwotę 193.000 zł. Strony ustaliły, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 5 września 2008 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej banku kredytującego wynosiła 91.128.00 CHF. Kwota powyższa miała charakter informacyjny i nie stanowiła zobowiązania banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu mogła być różna od tej w kwoty. Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane były w złotych po uprzednim przeliczeniu ich wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej banku kredytującego obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 10 ust. 4 umowy). Sąd Rejonowy uznał, że żądania w zakresie ustalenia nieważności umowy, abuzywności postanowień umownych oraz częściowego roszczenia odsetkowego w zakresie zasądzonych kwot tytułem pobranych składek wynikających z ubezpieczenia niskiego wkładu własnego nie zasługiwały na uwzględnienie. Jedynie roszczenie powodów o zwrot pobranych przez pozwanego składek tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego Sąd ocenił jako zasadne. Postanowienia umowy kredytu w tym zakresie uznał bowiem za abuzywne.

4. Sąd Okręgowy zaakceptował powyższe ustalenia Sądu Rejonowego. Nie podzielił natomiast w znacznej mierze oceny prawnej dokonanej przez sąd *a quo*.

Sąd Okręgowy uznał, że postanowienia umowy przewidujące indeksację kredytu stanowiły postanowienia niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c. Postanowienia umowy z 19 września 2008 r. zawierające określenie kwot świadczenia przez odniesienie ich do waluty obcej, dotyczące metody oznaczenia kwoty kredytu oraz wskazujące metody oznaczenia wysokości rat określały główne świadczenie stron. W ocenie Sądu możliwa była jednak kontrola wskazanych postanowień umownych przez pryzmat art. 385¹ § 1 k.c. wobec faktu, iż postanowienia te nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Powodowie wyrazili zgodę na indeksację, jednakże sposób tej waloryzacji nie został z nimi indywidualnie uzgodniony. W związku z tym, w ocenie sądu *ad quem*, abuzywność postanowień umowy odnoszących się do głównych świadczeń stron implikowała konieczność eliminacji umowy z obrotu i ustalenie jej całkowitej nieważności. Sąd odwoławczy nie znalazł przy tym podstaw do zastąpienia abuzywnych postanowień innymi regułami przeliczania kursów dla potrzeb spłaty kredytu bądź utrzymania umowy bez klauzul przeliczeniowych. W konsekwencji Sąd Okręgowy stwierdził, że roszczenie powodów o zwrot świadczenia uiszczanego na rzecz banku tytułem spłaty wszystkich rat kapitałowo-odsetkowych zasługiwało na uwzględnienie na podstawie art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c.

5. Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w całości, wnosząc o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania. Skarżący zarzucił zaskarżanemu wyrokowi naruszenie przepisów postępowania, których uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez ich błędną wykładnię i w konsekwencji rozstrzyganie o skutkach abuzywności wyłącznie na podstawie przepisów materialnych aktualnych na dzień zawarcia umowy, podczas gdy przy rozstrzyganiu o skutkach rzekomej abuzywności można zastosować art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu aktualnym na dzień zamknięcia rozprawy.

Ponadto skarżący zarzucił zaskarżanemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego, tj.:

a) art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 1 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej:

„Dyrektywa 93/13”), poprzez błędną wykładnię i stwierdzenie abuzywności unormowań, które wyłączone są na gruncie Dyrektywy 93/13 spod kontroli abuzywności;

b) art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385² k.c., poprzez błędną wykładnię i ograniczenie się przy szczątkowej analizie abuzywności spornych postanowień do oceny literalnej treści kwestionowanych postanowień umownych, a jednocześnie niewzięcie pod uwagę argumentów przedstawianych przez pozwanego, wykraczających poza literalną treść umowy;

c) art. 385¹ § 1 k.c., poprzez jego błędną wykładnię oraz art. 385¹ § 3 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie (niezastosowanie) i stwierdzenie, że sporne klauzule waloryzacyjne nie były indywidualnie uzgodnione w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.;

d) art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i stwierdzenie, że rzekomo sporne klauzule waloryzacyjne były niejednoznaczne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały interes powodów;

e) art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 4 ust. 1 i art. 3 ust. 3 Dyrektywy 93/13 w zw. z przepisami Załącznika do Dyrektywy 93/13: ust. 1 lit. j oraz lit. l, oraz ust. 2 lit. c, *tiret* pierwsze i drugie, oraz ust. 3 Załącznika do Dyrektywy 93/13, poprzez stwierdzenie, że sporne postanowienia waloryzacyjne umowy są abuzywne;

f) art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13, poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i stwierdzenie upadku umowy bez poinformowania przez sąd uprzednio powoda o skutkach takiego rozstrzygnięcia;

g) art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 7 ust. 1 i 8b ust. 1 Dyrektywy 93/13 i art. 353¹ k.c. w zw. z art. 2, 31 ust. 3 i 32 ust. 1 Konstytucji poprzez ich błędną wykładnię i stwierdzenie, że rzekoma abuzywność spornych postanowień umowy skutkuje upadkiem całej umowy;

h) art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c., poprzez jego niezastosowanie i ocenę oświadczeń woli złożonych przez strony umowy wyłącznie na podstawie literalnego brzmienia postanowień umowy, bez wzięcia pod uwagę okoliczności, w których zostały złożone, zasad współżycia społecznego oraz ustalonych zwyczajów, jak również oparcie się na dosłownym brzmieniu umowy, bez uwzględnienia zgodnego

zamiaru stron i celu umowy, a w konsekwencji nieprawidłowe ustalenie, że umowa przewidywała możliwość dowolnego ustalania kursów na potrzeby wyliczenia wysokości rat kredytowych przez bank;

i) art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 354 § 1 k.c., poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie, że, po ewentualnym stwierdzeniu rzekomej abuzywności spornych klauzul, cała umowa jest nieważna;

j) art. 56 k.c., poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że po ewentualnym stwierdzeniu rzekomej abuzywności spornych klauzul, cała umowa jest nieważna;

k) art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 Prawa bankowego w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe (Dz.U.2011, nr 165, poz. 984, dalej jako „ustawa antyspreadowa”), poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że, po ewentualnym stwierdzeniu rzekomej abuzywności spornych klauzul, cała umowa jest nieważna;

l) art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 385¹ § 2 k.c., poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 385¹ § 2 k.c. i w konsekwencji niezastosowanie art. 358 § 2 k.c., stanowiącego przepis dyspozytywny, który umożliwia dokonanie wykładni umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, pozwalającej na jej wykonanie, po stwierdzeniu niezwiązania konsumenta normą zawartą w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. klauzula spreadu);

m) art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe w zw. z art. 385¹ § 2 k.c., poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 385¹ § 2 k.c. i w konsekwencji niezastosowanie art. 41 Prawa wekslowego stanowiącego przepis dyspozytywny, który umożliwia dokonanie wykładni umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, pozwalającej na jej wykonanie, po stwierdzeniu niezwiązania konsumenta normą, zawartą w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. klauzula spreadu);

n) art. 24 ust. 3 ustawy o Narodowym Banku Polskim w zw. z art. 385¹ § 2 k.c., poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 385¹ § 2 k.c. i w konsekwencji niezastosowanie art. 24 ust. 3 ustawy o Narodowym Banku Polskim, stanowiącego

przepis dyspozytywny, który umożliwia dokonanie wykładni umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, pozwalającej na jej wykonanie, po stwierdzeniu niezwiązania konsumenta normą, zawartą w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. klauzula spreadu);

o) art. 405 k.c. i art. 410 § 2 k.c. przez ich bezpodstawne zastosowanie, ewentualnie art. 409 k.c. przez jego niezastosowanie i stwierdzenie, że bank bezpodstawnie wzbogacił się kosztem powoda;

p) art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. przez zasądzenie odsetek poczynwszy od daty wcześniejszej niż dzień wydania prawomocnego wyroku.

6. Powodowie w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniesli o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

7. Niezasadny był zarzut skarżącego co do naruszenie przez Sąd Apelacyjny prawa procesowego, tj. przepisów art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 przez ich błędną wykładnię i w konsekwencji rozstrzyganie o skutkach abuzywności wyłącznie na podstawie przepisów materialnych aktualnych na dzień zawarcia umowy, podczas gdy przy rozstrzyganiu o skutkach abuzywności można zastosować art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu aktualnym na dzień zamknięcia rozprawy. Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17 (OSNC 2019, nr 1, poz. 2), wyjaśnił, że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone, dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. Wynika to zresztą z art. 385² k.c., który wprost stanowi, że oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się również, że luka powstała po usunięciu z umowy abuzywnej klauzuli waloryzacyjnej nie może być wypełniona przez odwołanie się do art. 358 § 2 k.c. Przepis ten wszedł w życie 24 stycznia 2009 r. i nie jest możliwe jego zastosowanie do umowy zawartej wcześniej (zob. wyroki SN: z 23 maja 2023 r., II CSKP 973/22; z 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22; z 28 kwietnia 2022 r., II CSKP 40/22; z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16).

8. Zarzuty skarżącego dotyczące naruszenia prawa materialnego skupiają się przede wszystkim wokół trzech kwestii: uznania klauzul przeliczeniowych zawierających odniesienia do tabel kursowych banku za abuzywne, możliwości stosowania przepisów dyspozytywnych w celu określenia kursu waluty obcej po wyeliminowaniu z umowy klauzul abuzywnych, a także skutków wyeliminowania tych klauzul dla dalszego trwania umowy.

9. Nieskuteczne były zarzuty skarżącego sprowadzające się do podważania oceny Sądu Okręgowego, że klauzule przeliczeniowe zawarte w zawartej przez strony umowie kredytu miały charakter abuzywny. Skarżący formułuje w tym zakresie zarzuty, które już wielokrotnie były przedmiotem oceny w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

10. W pierwszej kolejności należy podnieść, że część z tych zarzutów w istocie jest zdeterminowanych odmienną oceną przez skarżącego ustaleń faktycznych będących podstawą stwierdzenia abuzywności klauzul umownych. Sąd Najwyższy jest natomiast związany ustaleniami faktycznymi przyjętymi za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Według art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Z powyższego względu nie podlegają merytorycznej ocenie zarzuty naruszenia prawa materialnego, których treść oparta została na twierdzeniach sprzecznych z ustaleniami faktycznymi, poczynionymi przez Sąd Okręgowy. Dotyczy to w szczególności zarzutu naruszenia art. 385¹ § 1 i 3 k.c., dotyczącego kwestii indywidualnego uzgodnienia spornych klauzul, w którego treści stwierdzono, że pozwany wykazał, iż powodowie mieli rzeczywisty wpływ na to, czy sporne postanowienia znajdują się w umowie. Tymczasem w tej kwestii Sąd odwoławczy poczynił ustalenia odmienne (k. 692 akt sprawy).

11. Sąd Okręgowy trafnie ocenił jako niedozwolone klauzule przeliczeniowe (indeksacyjne) zawarte w umowie stron, pozwalające pozwanemu bankowi na ustalenie według nieuzgodnionych z powodami zasad kursu walutowego, po jakim następuje przeliczenie uiszczanych spłat kredytu. Według § 10 ust. 4 spornej umowy kredytowej spłata rat kapitałowo-odsetkowych następowała w złotych, w wysokości określonej na podstawie kursu CHF z tabeli kursowej banku. Przyjęty w umowie

mechanizm kształtowania wysokości świadczenia powodów pozostawiał pozwanemu swobodę w ustalaniu wysokości tego świadczenia, uniemożliwiając kredytobiorcom oszacowanie z góry jego wysokości. W ocenie Sądu Najwyższego Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił przyjętą przez strony treść umowy, nie naruszając tym samym reguł wykładni określonych w art. 65 § 1 i 2 k.c. Stwierdzenie przez Sąd abuzywności spornych postanowień nastąpiło po rozważeniu wymaganych kwestii dotyczących treści konkretnej umowy, co znajduje odzwierciedlenie w uzasadnieniu wyroku (k. 693v. akt sprawy).

12. Stanowisko o niedozwolonym charakterze postanowień, w których możliwość ustalania kursu (a zatem również wysokości świadczeń) zależy od swobodnej decyzji jednej ze stron, jest już ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. wyroki: z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22; z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 334/22; z 8 lutego 2023 r., II CSKP 978/22). Klauzula pozwalająca na swobodę decyzyjną banku przy określaniu kursu waluty kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (art. 385¹ § 1 k.c.). Natomiast zgodnie z zasadą dobrych obyczajów koszty wynikające z zawartej z konsumentem umowy, powinny być możliwe do przewidzenia (zob. wyroki SN: z 8 lutego 2024 r., II CSKP 1474/22; z 24 maja 2024 r., II CSKP 1845/22).

13. Wbrew twierdzeniom skarżącego Sąd *meriti* prawidłowo ustalił przesłanki jednoznaczności postanowień umowy w zakresie mechanizmów przeliczeniowych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że postanowienia umowne winny być tak sformułowane, by dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, lecz by był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne (zob. wyroki: z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 875/22; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22; z 18 maja 2023 r., II CSKP 1164/22). Skarżący nie przedstawił przekonujących argumentów, które by wskazywały, iż dokonana przez Sąd Okręgowy wykładnia przesłanek jednoznaczności postanowień umowy w świetle przepisu art. 381¹ § 1 k.c. była błędna.

14. Nie zasługiwały przy tym na uwzględnienie także zarzuty, w których podniesiona została niedopuszczalność uznania spornych klauzul za abuzywne. Dotyczyć to miałyby, zdaniem skarżącego, postanowień umowy odzwierciedlających obowiązujące przepisy ustawowe oraz postanowień wymienionych w załączniku do Dyrektywy 93/13. Nie można zgodzić się ze stanowiskiem, że klauzula waloryzacyjna zawarta w umowie kredytowej odzwierciedla – w powyższym znaczeniu – treść art. 111 ust. 1 pkt 4 Prawa bankowego, zgodnie z którym bank obowiązany jest ogłaszać w miejscu wykonywania czynności, w sposób ogólnie dostępny, stosowane kursy walutowe (zob. szerzej wyrok Sądu Najwyższego z 5 lutego 2025 r., II CSKP 2009/22; por. też postanowienia SN: z 19 grudnia 2024 r., I CSK 59/24; z 21 grudnia 2023 r., I CSK 5177/22). Także postanowienia załącznika do Dyrektywy 93/13 nie stanowią w ocenie Sądu Najwyższego podstawy do wykluczenia możliwości badania abuzywności spornych klauzul. Zawierają one przykładowy i niewyczerpujący wykaz warunków, które mogą być uznane za nieuczciwe, a państwa członkowskie mogą rozszerzyć zakres tych postanowień lub zredukować je bardziej restrykcyjnie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 5 lutego 2025 r., II CSKP 2009/22).

15. Kolejne zarzuty skarżącego zmierzały do podważenia ustaleń Sądu Okręgowego co do wykonalności umowy i możliwości zastąpienia abuzywnych postanowień przepisami dyspozytywnymi. Także te zarzuty nie zasługiwały na uwzględnienie.

16. Należy przede wszystkim stwierdzić, że uznanie postanowień określających zasady przeliczania kwoty kredytu udzielonego w CHF na złote polskie oraz uiszczanych spłat na walutę obcą za niedozwolone postanowienia umowne oznacza, że zgodnie z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c. nie wiążą one strony powodowej. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyjaśnił, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż warunek umowny uznany za nieuczciwy należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, tak by nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć z reguły skutek w postaci „przywrócenia” sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku tego warunku (zob. wyrok TSUE z 21 grudnia 2016 r., C-154/15, C-307/15 i C-308/15). Również

w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalilo się stanowisko, że konsekwencją stwierdzenia, że dane postanowienie umowne ma charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., jest działająca *ex lege* sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia (zob. uchwała SN z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87; uchwała składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56).

17. Sąd Najwyższy w niniejszy składzie jest związany zajętym w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, stanowiskiem, że klauzule indeksacyjne uznane za niedozwolone postanowienia umowne nie mogą być zastąpione innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego lub innych unormowaniach. Jak wyjaśniono w powyższej uchwale, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce takiego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. W konsekwencji nieuzasadnione są zarzuty skargi odnoszące się do możliwości wypełnienia luki w umowie przez przyjęcie średniego kursu NBP na podstawie art. 358 § 2 k.c. bądź też przy zastosowaniu *per analogiam* przepisu art. 41 Prawa wekslowego.

18. Także w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjmuje się, że modyfikacja umowy przez uzupełnienie jej luk byłaby sprzeczna z celem zapobiegania kolejnym naruszeniom, co jest istotą Dyrektywy 93/13. Przedsiębiorca, mając świadomość braku sankcji, mógłby w dalszym ciągu stosować nieuczciwe praktyki oraz abuzywne klauzule, bowiem wiedziałby, że jedyną karą byłoby zastąpienie niedozwolonych postanowień innymi, co pozostawałoby bez wpływu na ważność wadliwego stosunku prawnego. Taki wniosek wynika z ugruntowanego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zgodnie z którym, gdyby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach, takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 Dyrektywy 93/13 (zob. wyroki TSUE: z 14 czerwca 2012 r., C-618/10; z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13; z 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17).

19. Nie zasługiwały na uwzględnienie także zarzuty podważające rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego co do skutków wyeliminowania niedozwolonych klauzul dla dalszego istnienia umowy.

20. Kwestia skutków abuzywności postanowień umowy została już rozstrzygnięta przez Sąd Najwyższy odmiennie od stanowiska skarżącego w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22. W orzeczeniu tym (punkt 2) stwierdzono, iż w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

21. Nie można podzielić także zarzutu dotyczącego naruszenia art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 wskutek braku poinformowania powodów przez Sąd o skutkach upadku umowy. Zarzut ten nie został bliżej uzasadniony, a przy tym pozostaje on w ścisłym związku z ustaleniami faktycznymi sprawy, które – jak już wyżej wyjaśniono – nie podlegają kontroli kasacyjnej. Z ustalonego stanu sprawy wynika ponadto, że powodowie, zastępowani przez profesjonalnego pełnomocnika, od początku procesu konsekwentnie twierdzili, że umowa jest nieważna. Nie ma zatem podstaw do przyjęcia, że nie byli świadomi konsekwencji ustalenia tej nieważności.

22. Nie zasługiwały na uwzględnienie także zarzuty naruszenia art. 405, art. 409 i art. 410 § 2 k.c., przez niezasadne uznanie bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego, gdyż – jak twierdzi skarżący bank – środki pieniężne uzyskane od powodów zostały przez niego zużyte. Przede wszystkim trzeba zwrócić uwagę, że zarzut ten ma u podstaw twierdzenia skarżącego co do faktów, Sąd Najwyższy nie ma zaś kognicji do weryfikacji ustaleń w tym zakresie. Niezależnie od tego, w przypadku wzbogacenia pieniężnego przeznaczenie uzyskanych środków na określone wydatki zwykle nie pozwala uznać, że w świetle art. 409 k.c. nastąpiło tzw. „beziproduktywne zużycie” lub „utrata” tak, iż podmiot przestałby być wzbogacony, gdyż w takiej sytuacji wzbogacony oszczędza sobie wydatków z innych źródeł; zob. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2008 r., I PK 247/07; z 2 lutego 2012 r., II CSK 670/11; z 20 czerwca 2012 r., I CNP 76/11.

23. Bezpodstawny okazał się także ostatni zarzut skarżącego dotyczący naruszenia art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. przez zasądzenie o odsetkach od daty wcześniejszej niż dzień wydania prawomocnego wyroku. Zgodnie z powszechnie przyjmowanym stanowiskiem judykatury zobowiązanie do zwrotu nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy, co oznacza, że termin spełnienia takiego świadczenia musi być wyznaczony zgodnie z art. 455 k.c. Obowiązek zapłaty odsetek za opóźnienie od kwoty przypadającej do zwrotu z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia powstaje w związku z tym w chwili wyznaczonej na podstawie powołanego przepisu, a zatem niezwłocznie po wezwaniu do zwrotu świadczenia (m.in. wyroki SN: z 18 lutego 2015 r., III PK 83/14; z 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03; z 22 marca 2001 r., V CKN 769/00; z 21 lutego 1989 r., I CR 14/89). W niniejszej sprawie sąd *meriti* za dzień powstania roszczenia powodów o odsetki uznał dzień przypadający po upływie 7 dni od daty, w której doręczono stronie pozwanej odpis pozwu zawierającego żądanie zwrotu nienależnego świadczenia. Sąd Najwyższy w rozstrzygnięciu tym nie dopatrył się uchybienia względem wyżej przedstawionych reguł.

24. W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną.

25. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. oraz § 2 pkt 6, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Beata Janiszewska
(G.N.-J.)

Krzysztof Grzesiowski

Kamil Zaradkiewicz

[r.g.]